

Familie Wijk trouw aan teelt blauwmaanzaad en karwij

'Prachtige gewassen'

De familie Wijk uit Ernstheem (GR) houdt als een van de weinigen vast aan de teelt van blauwmaanzaad en karwij. Mooie gewassen, die een beetje diversiteit geven aan het landschap en in het werk, vinden ze. Al moet je er niet te romantisch over doen: de teelt moet meer geld opleveren dan tarwe.

Een fraaie oprijlaan leidt naar de boerderij Ernstheem, in het gelijknamige gehucht ten noorden van de stad Groningen. Het voorhuis van de boerderij valt op door zijn gestucte gevel, in plaats van de traditionele rode baksteen. Door een speciale afwerktechniek lijken de muren te zijn opgetrokken uit grote blokken natuursteen. Het huis, de tuin en het erf liggen er keurig bij. Hier wonen overduidelijk mensen die houden van het monumentale karakter van de Groninger boerderijen. Binnen op de koffietafel bij Cees en Hermien Wijk ligt een fotoboek klaar, met foto's van

blauwmaanzaad in verschillende bloeistadia, gemaakt op het bedrijf. „We kregen het van een hobbyfotograaf. Als het gewas bloeit, staan de fotografen vaak op een rij langs het perceel”, vertelt Wijk glimlachend. Ieder jaar zaait hij ongeveer 6 hectare van het fijnzadige gewas, dat hij gemengd zaait met karwij. Karwij groeit goed weg onder een open gewas als blauwmaanzaad. „Blauwmaanzaad is een ideale dekvrucht. Alleen tijdens de bloei valt er tijdelijk even minder licht door het gewas. Maar als de oogst eraf is, heeft de karwij nog de hele nazomer om zich verder te ontwikkelen.” In oktober moeten de wortels van het tweejarige

gewas potlooddik zijn, waarna de plant overwintert en in het volgende jaar kan gaan bloeien en zaad vormen.

Suikerbieten

De handelszaden hebben een vaste plek gekregen in het bouwplan van de familie Wijk sinds het schrappen van de suikerbietenteelt. „We hebben ons bietenquotum verkocht toen we door splitsing van het bedrijf nog maar 4 hectare bieten zouden overhouden. Dat is te weinig, zeker omdat je in die tijd ook regelmatig quotum moest inleveren. Achteraf

'Mooi maar risicovol', zo typeert Cees Wijk de teelt van blauwmaanzaad en karwij. "Een hectare of zeven is voor ons de max."

gezien had ik misschien juist quotum moeten aankopen, want door de sterk gestegen opbrengsten is het saldo van de bieten de afgelopen jaren ronduit goed geweest. Maar dan zouden we ook zitten met de nadelen: je moet een verharde opslag hebben en je krijgt een zware bietenrooier op je land. Bovendien heb ik niet zo veel met de bietenteelt." Karwij en blauwmaanzaad heeft hij altijd mooie teelten gevonden en ze brengen in de regel meer op dan tarwe. Wijk: „Het saldo van de gewassen schommelt, maar de teeltkosten zijn laag en we kunnen zelf schonen, drogen en opslaan. Dat maakt ons flexibel in de afzet.“ Het speculatieve karakter van de gewassen past goed bij de familie, die de handel van al haar producten liefst zo veel mogelijk in eigen hand houdt. De handel is vooral een kwestie van lange adem. Het karwijzaad zit al van drie oogstjaren in de silo, omdat de prijzen de afgelopen jaren tegenvielen. „In de regel verkopen we pas als de prijs boven de 1.300 euro per ton komt. Zeg maar de oude 3 gulden per kilo. Helaas bleef de prijs de afgelopen tijd net onder de 1.000 euro schommelen. Bij een gemiddelde opbrengst van 2.000 kilo per hectare is dat niet genoeg. Gelukkig kun je het zaad lang bewaren.“ Blauwmaanzaad slaat Wijk maximaal drie jaar op. „Daarna loopt de kwaliteit snel terug. Gelukkig waren de prijzen afgelopen jaar prima.“ Een groot deel van hun blauwmaanzaad verkochten ze voor 2,10 euro per kilo bij een gemiddelde hectareopbrengst van 1.500 kilo. Een bruto-opbrengst van ruim 3.000 euro dus, en daarmee zijn ze tevreden. De kosten voor de teelt bedragen ongeveer 300 euro per hectare, schat Wijk. „Een beetje stikstof en een beetje Boxer. Meer gaat er niet op.“

Kooiwielen

De kunst van een geslaagde teelt is zorgen voor een goede bodemstructuur en vlot

aanslaan van het gewas. Aan met nodeloos gewicht over het land rijden heeft Wijk een hekel. Hij legt daarom het land klaar met een Fordson Dexta op kooiwielen. Die weegt 'bijna niks'. Zaaïen gebeurt met een Ford Red Tiger oldtimer. En ook voor het schoffelen komt deze weer uit de schuur. Prachtig mooi werk, vindt Wijk. De bedrijfszekerheid van de oldtimers is geen punt, want ze zijn zuinig op hun materieel. Dat bewijst ook een Deutz uit de DX-serie, die er bijna nog net zo fris bij staat als de nieuwe Agrotroon tv van de familie.

Zaaïen doet Wijk op 33 centimeter rijenafstand. Smaller wil zijn precisiezaaimachine niet. Hij verzaait 1 kilo blauwmaanzaad en 11 kilo karwijzaad per hectare. Ondanks het verschil in zaadgrootte valt het ontmengen mee. Idealiter rolt hij het perceel dezelfde dag nog even na om het zaad aan te drukken en spuit hij direct met het bodemherbicide Boxer, een van de weinige toegelaten middelen in deze gewassen. Verder let hij erop dat het rond de zaai stabiel weer is. Er mogen geen zware buien voorspeld worden, want de grond op het Hoogeland van Groningen is slempgevoelig.

„Als de plantjes eenmaal op gang zijn, komt het wel goed. Dit jaar zaaïden we op 11 maart, nog nooit eerder was dat zo vroeg. Begin mei hebben we een zware bui gehad van 60 millimeter. Daarvan heeft het gewas wel een opdonder gekregen. Uiteindelijk groeit het er wel door, maar het gewas staat eigenlijk net even te bleek. Misschien dat we het vlak voor de bloei nog even oppoetsen met een beetje ureum.“

Bij de oogst van het blauwmaanzaad is het belangrijk om niet te veel sporen te rijden, zodat de karwij ongehinderd verder kan groeien. Om de groei te stimuleren krijgt het gewas 50 kilo stikstof mee. Op die manier gaat het goed ontwikkeld de winter in. Zodra de grond in het voorjaar voldoende is afgedroogd, trekt Wijk de grond tussen

de rijen even los met een paar triltanden. Tegelijk met de wintertarwe krijgt de karwij dan nog eens 80 kilo zuivere stikstof mee. De enige verdere bewerking is schoffelen als de karwijplanten ongeveer 30 centimeter hoog zijn. Verder heeft hij er geen omkijken meer naar.

Karwij remt schurft

Na de teelt van karwij volgt in de regel wintertarwe, omdat in dit gewas lastige onkruiden, zoals distels, goed aan te pakken zijn. Maar enkele jaren geleden kwam dat even niet goed uit en kwamen er pootaardappelen in de karwijstoppel. Zo kwamen ze er bij toeval achter dat karwij niet alleen via de olie (carvon, de actieve stof in Talent) schimmels bestrijdt, maar ook via de bodem een remmende werking heeft op schurft. „We hadden een zeer schurftgevoelig ras op het perceel staan, waarin we normaal gesproken 10 tot 15 procent uitval hebben. En dan nog is zo'n partij niet mooi. Deze keer waren de knollen hartstikke blank. Later vertelde een buitendienstmedewerker van de NAK dat hij die werking van vroeger uit wolkende. Dat heeft me aan het denken gezet: daar moeten we meer mee kunnen doen. Misschien is karwij ook wel als tussengewas, als groenbemester, te gebruiken.“ Wat ook zal meespelen, is dat karwij door zijn sterke penwortel hele mooie grond nalaat. Een goede structuur draagt bij aan een goede vochtvoorziening.

In ieder geval is het gewas meer dan de hobby van pa, besluit Wijk met zelfspot. „Of de jongens ermee verder zullen gaan, weet ik niet. Het zal hoe dan ook een klein gewas blijven. We telen wel eens 7 hectare, maar dat is echt de max. Het blijft een risicovolle teelt, in de zin dat je de bewerkingen precies op het goede moment moet doen, maar ook financieel. De afgelopen drie jaar hebben we immers nog geen kilo karwij verkocht.“ ■

Bedrijfsgegevens

Het akkerbouwbedrijf van de familie Wijk is verdeeld over drie locaties in Schouwerzijl, Mensingeweer en Winsum (GR). Op 107 hectare zware zavel telen vader Cees en zoons Antony en Jan-Anco 35 hectare pootaardappelen, zomergerst, wintertarwe, zaaïen, blauwmaanzaad en karwij. Daarnaast schonen ze granen en andere zaaïzaden, voor groothandel WPA-Robertus en rechtstreeks voor akkerbouwers. Zoon Jan-Anco is oprichter en beheerder van het online pootgoedhandelsplatform www.dutchseedpotatoes.com.

